

Minister van Economische Zaken en Klimaat
de heer E.D. Wiebes

M.Th.J.H. Straatman
p/a Zoom 2
9405 PS ASSEN

(verzonden via www.internetconsultatie.nl)

Assen, 10 augustus 2018

Excellentie,

Betreft: internetconsultatie wetsvoorstel Instituut Mijnbouwschade Groningen

Graag maak ik gebruik van de mogelijkheid om te reageren op het Wetsvoorstel Instituut Mijnbouwschade Groningen (hierna: **Wetsvoorstel**), alsmede het daarbij horende concept voor de Memorie van Toelichting (hierna: **Memorie**). De opbouw van mijn reactie is als volgt. In hoofdstuk I zal ik ingaan op een aantal aandachtspunten die niet of niet voldoende aan bod zijn gekomen dan wel nadere onderbouwing behoeven. Daarna volgt in hoofdstuk II mijn reactie op de gestelde consultatievragen.

I. Algemene aandachtspunten

De volgende algemene aandachtspunten zijn mijns inziens niet, althans niet voldoende, verwoord en/of beantwoord in het Wetsvoorstel en de Memorie:

- A. Wie is aansprakelijk?
- B. Wie is/zijn de belanghebbende(n)?

- C. Het bewijsvermoeden.
- D. Niet-ontvankelijkheid.
- E. Het akkoord op hoofdlijnen in relatie tot de legitimiteit van het Wetsvoorstel.
- F. Hoe wordt omgegaan met de onvoorziene fiscale gevolgen?

Hieronder zal ik voormelde aandachtspunten puntgewijs toelichten.

I.A. *Wie is aansprakelijk?*

1. Krachtens de huidige wet is uitsluitend de exploitant aansprakelijk voor de schade (artikel 6:177 BW). Derhalve dient de schade uitsluitend door de exploitant vergoed te worden. Echter, uit het Wetsvoorstel en de Memorie (in samenhang met het wetsvoorstel minimaliseren van de gaswinning uit het Groningenveld) valt op te maken dat de wettelijke risicoaansprakelijkheid van de exploitant enkel en alleen nog is bedoeld als wettelijke grondslag voor de heffing door de Staat bij de exploitant. Kennelijk is die wettelijke risicoaansprakelijkheid niet langer bedoeld voor de rechtsverhouding tussen een gedupeerde en de exploitant. Ook uit paragraaf 3.3.2 tweede volzin van de Memorie kan worden afgeleid dat de exploitant niet langer direct door gedupeerden aangesproken kan worden.
2. Kennelijk beoogt het Wetsvoorstel dat de Staat of het Instituut jegens een gedupeerde aansprakelijk is. Evenwel blijkt dat niet met zoveel woorden uit het Wetsvoorstel en de Memorie. Uit paragraaf 3 (1^e alinea) van de Memorie valt af te leiden dat het voorgestelde artikel 2 lid 3 de wettelijke grondslag is "voor de *afhandeling* van alle vormen van schade" (cursivering door mij). Het woord "afhandeling" ziet mijns inziens vanuit zowel juridisch als taalkundig oogpunt alleen op de procedurele aspecten van verzoeken/vorderingen tot schadevergoeding en niet op de aansprakelijkheid. Het enkele feit dat de overheid in de plaats treedt van de exploitant *voor wat betreft de afhandeling van verzoeken om vergoeding van schade* (cursivering door mij)¹ betekent nog niet dat ook de Staat en/of het Instituut jegens gedupeerden aansprakelijk is voor de schade.

¹ Paragraaf 3.1, hoofdstuk I van de Memorie.

In de Memorie wordt op diverse plaatsen gewezen op de (eind)verantwoordelijkheid van de overheid. Uit die (eind)verantwoordelijkheid kan evenmin worden afgeleid dat de Staat en/of het Instituut aansprakelijk is.

Blijkens de laatste alinea van paragraaf 3.1 van hoofdstuk I van de Memorie geldt kennelijk als rechtmatige grondslag voor het vergoeden van schade door de Tijdelijke Commissie Mijnbouwschade Groningen de bevoegdheid van de minister om "*onverplicht buitenwettelijk beleid vast te leggen op basis van de publieke taak die besloten is in de zorg voor een goede afhandeling van schade*" (cursivering en onderstrepingen door mij). Echter, ook uit bedoelde toelichting kan niet de aansprakelijkheid van de Staat jegens een gedupeerde worden afgeleid, omdat ook daar enkel en alleen wordt gesproken over afhandeling van schade. Bovendien is het Besluit Mijnbouwschade Groningen aan te merken als buitenwettelijk beleid, terwijl thans sprake is van wetgeving. Het feit dat thans sprake is van wetgeving, biedt juist de mogelijkheid om de wettelijke aansprakelijkheid van de Staat vast te stellen.

3. Zolang niet vaststaat dat de Staat aansprakelijk is, dient beoordeeld te worden op welke grond kan worden overgegaan tot het uitkeren van schade door iemand anders dan de exploitant. Derhalve dient een andere rechtsgrond (titel) gevonden te worden voor de betaling van schade aan een gedupeerde. Vele rechtsgronden zijn denkbaar.
 - a. De betaling door het Instituut heeft te gelden als een koopprijs voor de vordering van een gedupeerde op degene die aansprakelijk is. In beginsel is dat de exploitant, maar de exploitant zal zich ongetwijfeld beroepen op de voorgestelde uitzondering op de risicoaansprakelijkheid (artikel 26 van het Wetsvoorstel). Derhalve zal niet snel sprake zijn van een afdwingbare vordering van een gedupeerde op de exploitant. Daarnaast dient het Instituut - teneinde de vordering van een gedupeerde geleverd te kunnen krijgen - rechtspersoonlijkheid te hebben, terwijl blijkens paragraaf 4.4.1 van hoofdstuk I van de Memorie aan het Instituut juist geen rechtspersoonlijkheid wordt toegekend.
 - b. De betaling aan een gedupeerde heeft te gelden als een schenking of een gift. Daarvan kan alleen sprake zijn indien met een gedupeerde een daartoe strekkende overeenkomst wordt gesloten. Los daarvan, behoeft het geen nader betoog dat een dergelijke titel als zeer

onwenselijk zal worden ervaren, gelet op de alsdan door een gedupeerde verschuldigde schenkbelasting.

- c. Een andere rechtsgrond kan mogelijk gevonden worden in de rechtsfiguur publiekrechtelijke schadevergoeding (Titel 8.4 Awb). Echter, de toepassing van die rechtsfiguur is beperkt tot de volgende gevallen als vermeld in artikel 8:88 lid 1 Awb:
- (i). een onrechtmatig besluit;
 - (ii). een andere onrechtmatige handeling ter voorbereiding van een onrechtmatig besluit;
 - (iii). het niet tijdig nemen van een besluit;
 - (iv). een andere onrechtmatige handeling van een bestuursorgaan waarbij een persoon als bedoeld in artikel 8:2 lid 1 onder a. Awb, zijn nagelaten betrekkingen of zijn rechtverkrijgenden belanghebbende zijn.

Ad (i). Mijns inziens kunnen alleen het instemmingbesluit van september 2016 en het wijzigingsbesluit van 24 mei 2017 worden aangemerkt als onrechtmatige besluiten. Immers, die besluiten zijn door de Raad van State vernietigd². Eerder genomen (instemmings)besluiten over de gaswinning in het Groningenveld zijn – naar ik aanneem – reeds onherroepelijk en derhalve niet meer rechtens aantastbaar.

Ad (ii). Van onrechtmatige voorbereidingshandelingen zal geen sprake zijn, nu een gedupeerde doorgaans geen voorbereidingshandelingen heeft verricht.

Ad (iii). Dit geval kan zich alleen voordoen indien het Instituut niet binnen de gestelde termijnen besluit op een aanvraag tot schadevergoeding.

Ad (iv). Deze situatie speelt alleen indien een (personeels)lid van het Instituut zelf ook belanghebbende is, terwijl bovendien sprake moet zijn van een ander onrechtmatig handelen door het Instituut.

Zo te zien, is de rechtsfiguur publiekrechtelijke schadevergoeding alleen van toepassing indien het Instituut niet binnen de gestelde termijnen besluit op een aanvraag tot

² ABRvS, 15 november 2017, 201608211/1/A1 (ECLI:NL:RVS:2017:3156).

schadevergoeding, terwijl het juist op de weg ligt van het Instituut om tijdig besluiten te nemen.

4. Het geven van heldere en duidelijke antwoorden bij in de invoering van de voorgestelde wet is van groot belang, en wel om de volgende redenen. Voor een gedupeerde dient duidelijk te zijn op wie hij een vordering tot schadevergoeding heeft. Is dat (toch) op de exploitant of (alleen) op de Staat? Of op beiden? Duidelijkheid op dit is geboden gelet op een eventuele overdracht of bezwaring van het vorderingsrecht. Het overdragen van de schadevordering is vanuit maatschappelijk oogpunt wenselijk, bijvoorbeeld in het kader van een overdracht van een beschadigde onroerende zaak. Ook het kunnen verpanden van de schadevordering is wenselijk in het kader van de financiering van onroerende zaken. Daarnaast dient het voor een schuldeiser van een gedupeerde duidelijk te zijn onder welke partij derdenbeslag gelegd kan worden of aan welke partij een stil pandrecht op de schadevordering moet worden medegegeeld.
5. In de bijdrage van prof. Bröring (d.d. 2 augustus 2018) aan deze internetconsultatie lees ik dat met het Wetsvoorstel kennelijk beoogd wordt een bestuursrechtelijke aansprakelijkheid te creëren, waarbij kennelijk het Instituut aansprakelijk is. Bedoelde bestuursrechtelijke aansprakelijkheid is – zoals hiervoor al is aangegeven – niet met zoveel woorden in het Wetsvoorstel en/of de Memorie verwoord. Naar ik aanneem, zal prof. Bröring bedoeld hebben dat sprake is van bestuursrechtelijke *wettelijke* aansprakelijkheid (zie ook hiervoor onder 2.). Hiervoor onder 3.a. heb ik aangegeven dat het Instituut nooit en te nimmer degene kan zijn die jegens gedupeerden aansprakelijk is; simpelweg omdat het Instituut geen rechtspersoonlijkheid heeft. Zie overigens ook mijn onderstaande reactie naar aanleiding van de 1^e consultatievraag.
6. Gelet op het vorenstaande kom ik tot de conclusie dat het noodzakelijk is om in de wet op te nemen dat de Staat aansprakelijk is; bij wijze van bestuursrechtelijke wettelijke aansprakelijkheid.

I.B. Wie is/zijn de belanghebbende(n)?

1. Een verzoek tot vergoeding van schade zal worden afgewikkeld door middel van het publiekrechtelijke proces. De keuze voor schadeafhandeling via het publiekrecht heeft tot gevolg dat de aanvrager ook rechtstreeks belanghebbende (in bestuursrechtelijke zin) dient te zijn.

2. Bij schade aan een onroerende zaak, zal de gerechtigde tot die onroerende zaak ongetwijfeld een belanghebbende zijn. Echter, dit neemt niet weg dat degene die de aanvraag indient mogelijk niet bevoegd is om in privaatrechtelijke zin zelfstandig te beschikken over de onroerende zaak, waardoor de aanvrager mogelijk niet zelfstandig bevoegd is tot het indienen van de schadevordering. Als voorbeelden die kunnen leiden tot een dergelijke situatie kunnen dienen: faillissement, schuldsanering natuurlijke personen, meerderjarigenbewind, testamentair bewind, echtscheiding, scheiding van tafel en bed, curatele, onverdeeldheid van een nalatenschap, executele en het wettelijk pandrecht van een hypotheekhouder. In hoeverre beoordeelt en toetst het Instituut de (privaatrechtelijke) bekwaamheid en bevoegdheid van de aanvrager (i). tot indiening van het verzoek tot schadevergoeding en (ii). tot het ontvangen/incasseren van het schadebedrag?
3. Het is niet ondenkbaar dat gedurende de besluitvorming omtrent de verzochte schade het beschadigde gebouw wordt overgedragen of wordt bezwaard met een beperkt genotsrecht (vruchtgebruik, erfpacht of opstalrecht). In dat kader dient beoordeeld te worden in hoeverre de rechtsopvolger onder bijzondere titel de bestuursrechtelijke rechtspositie van de vervreemder kan overnemen en voortzetten. Verwezen wordt naar de vaste jurisprudentie van de ABRvS inzake overgang van belanghebbendheid bij rechtsopvolging onder bijzondere titel (ABRvS 20 augustus 1998, JB 1998/207 in samenhang met ABRvS 20 september 2006, JM 2006/125). Deze jurisprudentie heeft overigens betrekking op publiekrechtelijke procedures tegen besluiten inzake verleende vergunningen.
4. Indien een aanvrager na zijn aanvraag en vóór de uitkering van de schade zijn onroerende zaak overdraagt zonder tevens zijn vorderingsrecht over te dragen, blijft de aanvrager dan nog wel belanghebbende? Het beantwoorden van deze vraag is met name van belang indien in het kader van de overdracht wordt overeengekomen dat de aanvrager/verkoper zelf en ook na de overdracht de verdere afhandeling van het schadeverzoek voor eigen risico zal voortzetten. Dat is niet ondenkbaar, omdat veelal de koper niet snel bereid zal zijn om die procedure voor eigen risico voort te zetten en de schade bij voorkeur verdisconteert in een lagere koopprijs.

Indien een aanvrager na zijn aanvraag en vóór de uitkering van de schade zijn onroerende zaak overdraagt en tevens zijn vorderingsrecht overdraagt, wordt zijn rechtsopvolger onder bijzondere

titel dan - al dan niet van rechtswege - belanghebbende en kan die rechtsopvolger dan de reeds gestarte procedure voortzetten? Of moet de rechtsopvolger een nieuwe procedure opstarten?

Bij mijn weten bevat het bestuursrecht thans nog geen antwoorden op deze vragen. Me dunkt dat ook deze aspecten een plaats verdienen in de wet teneinde gedupeerden (en hun rechtsopvolgers) daarover duidelijkheid en zekerheid te verschaffen.

5. Het Wetsvoorstel beoogt om alle kosten via een heffing door te berekenen aan de exploitant. Dat roept de vraag op in hoeverre ook de exploitant aangemerkt kan worden als belanghebbende. Indien die vraag bevestigend wordt beantwoord, dan is de stelling gerechtvaardigd dat een gedupeerde met de thans voorgestelde wijze van afhandeling niet in een betere rechtspositie komt te verkeren. Immers, ook de exploitant wordt dan alsnog (als rechtshebbende) betrokken bij de schadeafhandeling. Kennelijk heeft de Staat met (de aandeelhouders van) NAM afspraken gemaakt over de rechtspositie van NAM als belanghebbende. In hoeverre zijn dergelijke afspraken rechtens afdwingbaar? Bij mijn weten is het rechtens niet mogelijk dat een belanghebbende (bij voorbaat) afstand doet van zijn rechten als belanghebbende. Een eventueel boetebeding – op grond waarvan de belanghebbende een boete verbeurt indien hij zich als zodanig in een procedure mengt – wordt doorgaans wel als rechtsgeldig aanvaard.
6. Nu het mijns inziens wenselijk is dat in de wet wordt vastgelegd dat de Staat jegens gedupeerden aansprakelijk is, is het alsdan aannemelijk om te veronderstellen dat ook de Staat belanghebbende zal zijn. Afgezien van de aansprakelijkheid van de Staat, heeft ook te gelden dat het incassorisico ter zake van de heffing aan het adres van exploitant tot gevolg kan hebben dat de Staat alleen al om die reden aangemerkt kan worden als belanghebbende. In hoeverre zal de Staat zich daadwerkelijk mengen in de procedures?

I.C. Het bewijsvermoeden

1. De voorgestelde uitbreiding van het wettelijk bewijsvermoeden (artikel 24 onderdeel B van het Wetsvoorstel) is niet meer dan logisch en behoeft geen nader betoog. De door de minister gepretendeerde ruimhartigheid ten aanzien van de afhandeling van schade kan mede worden bewaarheid door in artikel 6:177a BW vast te leggen dat het wettelijk bewijsvermoeden ook geldt ten aanzien van alle andere soorten schade dan fysieke schade aan gebouwen en werken.

2. Blijkens het thans geldende lid 2 van artikel 6:177a BW kan een gedupeerde alleen een beroep doen op het wettelijk bewijsvermoeden indien hij de exploitant de relevante bescheiden ter inzage geeft en de exploitant genoegzaam gelegenheid biedt de schade te onderzoeken. Blijkens het Wetsvoorstel blijft deze bepaling onverminderd van kracht, terwijl blijkens het Wetsvoorstel een nieuw lid 8 wordt toegevoegd aan artikel 6:177 BW (artikel 24 onderdeel A van het Wetsvoorstel). Dit roept de vraag op in hoeverre artikel 6:177a lid 2 BW nog nageleefd dient te worden in de voorgestelde bestuursrechtelijke procedure en in hoeverre de eventuele reactie van de exploitant – na het onderzoek van de bescheiden door exploitant – wordt meegewogen in die procedure. Moet in dat kader de exploitant niet worden aangemerkt als belanghebbende?

I.D Niet-ontvankelijkheid

Het voorgestelde artikel 23 bepaalt dat het Instituut niet bevoegd is om een aanvraag te behandelen indien ten aanzien van de schade reeds een vordering aanhangig is bij de burgerlijke rechter. Daarnaast bepaalt het voorgestelde artikel 16 dat de burgerlijke rechter een vordering niet-ontvankelijk dient te verklaren zolang de publiekrechtelijke procedure nog niet is afgewikkeld. Dit roept de vraag op op welke wijze het Instituut kan vernemen dat een vordering reeds aanhangig is bij de burgerlijk rechter en op welke wijze de burgerlijke rechter kan vaststellen dat de publiekrechtelijke procedure nog niet volledig is afgewikkeld? In hoeverre is het de rechterlijke macht, het Centrum Veilig Wonen en/of de Tijdelijke Commissie Mijnbouwschade Groningen toegestaan om informatie over reeds aanhangige vorderingen te delen met het Instituut?

I.E. Het akkoord op hoofdlijnen in relatie tot de legitimiteit van het Wetsvoorstel

1. In paragraaf 8 van hoofdstuk I van de Memorie wordt uitvoerig ingegaan op de rechtspositie van de exploitant. Kort weergegeven wordt de legitimiteit van de voorgestelde wet gevonden in de overeenkomsten die op 31 januari 2018 en 25 juni 2018 zijn gesloten met (de aandeelhouders van) de exploitant. Evenwel is de vraag onbeantwoord gebleven of die legitimiteit in stand kan blijven indien de uiteindelijke overeenkomst met (de aandeelhouders van) de exploitant om welke reden dan ook geheel of gedeeltelijk wordt ontbonden, vernietigd en/of beëindigd. Kan een

dergelijke ontbinding, vernietiging en/of beëindiging tot rechtsgevolg hebben dat de besluiten van het Instituut alsdan nietig en/of non-existent zijn?

2. Opgemerkt wordt dat ten aanzien van de op 25 juni 2018 gesloten overeenkomst (het akkoord op hoofdlijnen) de Memorie enige mate van discrepantie bevat. Zo wordt in paragraaf 8.1.2 in de 3^e volzin vermeld dat die overeenkomst is gesloten met de aandeelhouders van de exploitant, terwijl uit de 5^e volzin valt af te leiden dat kennelijk ook de exploitant partij is bij die overeenkomst. In de 1^e en 2^e alinea onder "*Artikel 1 EVRM*" wordt weer gesproken over een overeenkomst met de aandeelhouders van de exploitant. Uit het gepubliceerde akkoord op hoofdlijnen blijkt dat uitsluitend de aandeelhouders van de exploitant partij zijn en dat de exploitant daarbij geen partij is. Om aan de voorgestelde wet enige vorm van legitimiteit te kunnen verbinden, ligt het mijns inziens voor de hand (i). dat de exploitant alsnog partij zal worden bij het akkoord op hoofdlijnen en (ii). dat de exploitant ook partij zal zijn bij de uiteindelijke overeenkomst die wordt gesloten ter uitvoering van het akkoord op hoofdlijnen. Deze constatering laat overigens onverlet hetgeen hiervoor onder 1. is vermeld.

I.F. Onvoorziene fiscale gevolgen

1. Is de minister bereid om in overleg met de Staatssecretaris van Financiën te komen met maatregelen ter voorkoming van ongewenste fiscale gevolgen? Ten aanzien van dit punt mag ik wel verwijzen naar de vragen die kamerlid Nijboer op 2 maart 2018³ en 4 mei 2018⁴ heeft gesteld aan de Staatssecretaris van Financiën en de reacties daarop van de Staatssecretaris van Financiën⁵.
2. Tijdens het op 5 juli 2018 gehouden plenaire debat met enkele leden van de Tweede Kamer heeft de minister aangegeven dat gedupeerden, die als gevolg van uitkering van schade worden gekort op toeslagen, de daardoor ontstane schade eveneens kunnen verhalen. Ook een dergelijke aanvullende schadevergoeding kan weer leiden tot korting op toeslagen, zodat ook die (aanvullende) korting als schade gevorderd kan worden. Mijns inziens is het eenvoudiger om alle schadevorderingen te defiscaliseren.

³ 2018Z03651.

⁴ 2018Z08362.

⁵ 2018-0000041741 en 2018-0000097557.

II. Reactie op consultatievragen

Vraag 1

1. Indien met "onafhankelijke afhandeling" bedoeld wordt dat aanvragen voor schadevergoeding worden beoordeeld door rechters en via een duidelijke vastomlijnde procedure, dan kan de gestelde vraag bevestigend worden beantwoord. Echter, indien de Staat en/of de exploitant in het kader van de publiekrechtelijke procedure ook aangemerkt kunnen worden als "belanghebbende(n)", dan dient de vervolgvraag beantwoord te worden in hoeverre de gekozen wijze van afwikkeling daadwerkelijk een verbetering is.
2. Naar het zich laat aanzien, zal het Instituut een groot aantal besluiten dienen te nemen. Het is niet ondenkbaar dat tegen eveneens een groot aantal besluiten op enig moment beroep wordt ingesteld bij de bestuursrechter. Blijkens artikel 2 lid 3 dient een aanvraag beoordeeld te worden met overeenkomstige toepassing van het civiele aansprakelijkheids- en schadevergoedingsrecht. Dit roept de vraag op in hoeverre de bestuursrechter over voldoende en adequate kennis beschikt van het civiele recht. Mocht die kennis niet of niet voldoende aanwezig zijn, dan wordt afbreuk gedaan aan de belangen van de gedupeerden.
3. Aan het Instituut wordt geen rechtspersoonlijkheid toegekend, terwijl het Instituut blijkens het voorgestelde artikel 2 lid 3 onder meer tot taak heeft om de vastgestelde vergoedingen uit te keren. Hoe kan het Instituut een vergoeding betalen aan een gedupeerde, terwijl het Instituut geen rechtspersoonlijkheid heeft? Immers, het Instituut kan bij gebrek aan rechtspersoonlijkheid niet beschikken over een eigen bankrekening. Of dient de betreffende bepaling aldus uitgelegd te worden dat het Instituut bevoegd is om te beschikken over de bankrekening van de Staat?

Vraag 2

De onafhankelijkheid van het Instituut wordt naar mijn mening nog beter gewaarborgd indien het Instituut in volle vrijheid - derhalve zonder last of ruggespraak en zonder goedkeuring van de minister - bevoegd is om een schadeprotocol vast te stellen. Blijkens paragraaf 4.3.1. van de Memorie is artikel 21 van de Kadasterwet zbo's onverminderd van toepassing. Dat roept de vraag

op in hoeverre de minister door middel van een beleidsregel op enigerlei wijze invloed kan uitoefenen op het door het Instituut vast te stellen schadeprotocol.

Vraag 3

1. Noch in het Wetsvoorstel noch in de Memorie wordt tot uitdrukking gebracht dat aan een gedupeerde een zaakbegeleider kan worden toegewezen, terwijl een dergelijke mogelijkheid wel bestaat krachtens het Protocol mijnbouwschade Groningen. Het toewijzen van een zaakbegeleider kan bevorderen dan een gedupeerde voldoende deskundigheid kan worden geboden.
2. Wat is rechtens indien het Instituut niet binnen de gestelde termijn van 12 weken een besluit neemt? Mag een gedupeerde er dan vanuit gaan dat de door hem begrote schade vaststaat en aan hem wordt vergoed, onverminderd de dwangsommen als bedoeld in artikel 4:17 lid 2 Awb?

Vraag 4

Het opnemen van de mogelijkheid tot het stellen van prejudiciële vragen is – gelet op de onderhavige materie – welhaast onontbeerlijk. Evenwel blijkt uit de Memorie dat sprake is van een experiment⁶, terwijl uit het artikel 25 van het Wetsvoorstel kan worden afgeleid dat die mogelijkheid ook openstaat bij alle andere bestuursrechtelijke procedures. Wellicht behoeft het Wetsvoorstel op dit punt nog aanpassing.

"Slotvraag"

1. In de laatste alinea van het document waarin de consultatievragen zijn verwoord wordt de indruk gewekt dat NAM niet meer zelf aansprakelijk zal zijn jegens gedupeerden. Mijns inziens dient als uitgangspunt te worden gehanteerd dat de exploitant te allen tijde aansprakelijk is en blijft voor alle schade. Het invoeren van een "winningsplicht" mag daar geen afbreuk aan doen. Immers, gesteld kan worden dat de jarenlange gaswinning de samenleving in meerdere mate afhankelijk heeft gemaakt van aardgas. Deze afhankelijkheid kan worden toegerekend aan de overheid (als vergunningverlener) en de exploitant (als vergunninghouder). De door de exploitant en/of de

⁶ Vijfde alinea paragraaf 6, hoofdstuk I van de Memorie.

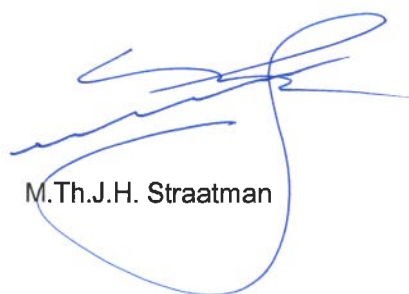
overheid veroorzaakte afhankelijkheid van aardgas rechtvaardigt dat - ondanks het invoeren van de winningsplicht - de exploitant aansprakelijk is en blijft voor alle schade die ook na het invoeren van de winningsplicht ontstaat. Immers, de exploitant heeft jarenlang profijt gehad van de gaswinning. Hetzelfde geldt voor de overheid. De voorgestelde winningsplicht is niets meer en niets minder dan een rechtstreeks gevolg van jarenlange gaswinning. Alhoewel het invoeren van de winningsplicht is aan te merken als een noodzakelijk ingrijpen door de overheid, dienen de daaraan toe te rekenen gevolgen geheel en volledig voor rekening en risico van de exploitant te komen; niet alleen de gevolgen van de beperking van gaswinning, maar ook alle vormen van schade van gedupeerden, ongeacht het moment waarop of waaraan die schade is ontstaan (vóór of na het invoeren van de winningsplicht). Het profijtbeginsel dient naar mijn mening dan ook te prevaleren boven de beperking van de aansprakelijkheid van de exploitant. Het voorstel dat erop neerkomt dat de doorbelasting van de schadevergoedingen door de Staat aan het adres van de exploitant vervalt - althans kan vervallen - bij het invoeren van een winningsplicht is om die reden (ook vanuit het oogpunt van staatssteun) mogelijk een onrechtmatige bevoordeling van de exploitant.

2. Bovendien zal het vanuit bewijsrechtelijk oogpunt bijzonder lastig worden om vast te stellen of een bepaald schadegeval is toe te rekenen aan de situatie vóór of ná de invoering van de winningsplicht. Ook indien na de invoering van de winningsplicht de bodem blijft bewegen, dan is die bodembeweging mogelijk nog steeds in overwegende mate toe te rekenen aan de gaswinning die heeft plaatsgevonden vóór de invoering van de winningsplicht.
3. Daarnaast is het mijns inziens van belang te voorkomen dat de beoogde heffing door de Staat aan het adres van de exploitant op enigerlei wijze kan worden doorbelast aan de samenleving. Is de minister in dat kader bereid om bij wet vast te leggen dat bedoelde heffing niet doorbelast mag en kan worden en dat bedoelde heffing door de exploitant in fiscale zin niet aftrekbaar zal zijn?

Tot slot

Tot slot merk ik nog het volgende op. Alhoewel ik als kandidaat-notaris werkzaam ben bij Trip Advocaten & Notarissen (vestiging Assen) is het vorenstaande geheel op persoonlijke titel geschreven.

Hoogachtend,

A handwritten signature in blue ink, consisting of several overlapping loops and strokes, positioned above the printed name.

M.Th.J.H. Straatman